

DISTINCTION KCPE CONQUEROR

DARASA LA NANE

UTABIRI THABITI - 2023

Muda: Saa 1 Dak 40

KISWAHILI LUGHA

SOMA KWA MAKINI MAAGIZO YAFUATAYO

- Umepewa kijitabu hiki cha maswali na karatasi ya kujibia. Kijitabu hiki kina maswali 50.
- Ikiwa utataka kuandika chochote ambacho si jibu andika katika kijitabu hiki.
- Ukisha chagua jibu lolote lionyeshe katika **KARATASI YA MAJIBU** na wala siyo katika kijitabu hiki cha maswali

JINSI YA KUTUMIA KARATASI YA MAJIBU

- Tumia penseli ya kawaida.
- Hakikisha ya kwamba yafuatayo yameandikwa katika karatasi ya majibu:

 - NAMBA YAKO YA MTIHANI**
 - JINA LAKO**
 - JINA LA SHULE YAKO**

- Kwa kuchora kistari katika visanduku ~~wenye~~ namba zinazokuhusu, onyesha namba yako kamili ya mtihani (yaani namba ya shule, na zile namba tatu zako wewe mtahiniwa) katika sehemu iliyotengwa mwanzo wa karatasi ya majibu.
- Usitie alama zozote nje ya visanduku.
- Iweke safi karatasi yako ya majibu na usikunje.
- Kwa kila swali 1-50 umepewa majibu manne. Majibu hayo yameonyeshwa kwa herufi A, B, C, D. Ni jibu MOJA tu kati ya hayo manne ni sahihi. Chagua jibu hilo.
- Kwenye karatasi ya majibu, jibu sahihi lioyeshwe kwa kuchora kistari katika kisanduku chenye herufi uliyochagua kuwa ndilo jibu.

Mfano

21. Kamilisha methali: Ukiona vyaelea _____
A. vyenda	B. vyaundwa
C. vyazima	D. vyaisha

Jibu sahihi ni B

Katika karatasi ya majibu

11. [A] [B] [C] [D] 21. [A] [B] [C] [D] 31. [A] [B] [C] [D] 41. [A] [B] [C] [D]

Katika visanduku vinavyoonyesha majibu ya swali 21, kisanduku chenye herufi B ndicho kilochochorwa kistari.

- Chora kistari chako vizuri. Kistari chako kiwe cheusi na kisijitokeze nje ya kisanduku
- Kwa kila swali, chora kistari katika kisanduku **kimoja tu** kati ya visanduku vinne ulivyopewa.

Karatasi hii ya maswali ina kurasa 8 zilizopigwa chapa.

Soma vifungu vifuatavyo. Vina nafasi 1 mpaka 15. Kwa kila nafasi umepewa majibu manne hapo. Jaza kila pengo kwa kuchagua jawabu lifaalo zaidi.

Ni muhimu kwà mtu kujaribu kadri 1 kuwa na uhusiano 2 na wenzake popote alipo. Hata akipatwa na shida, ajue kuwa 3 4 jamaa zake 5 watakaomfaa 6 wale walio karibu naye. Jambo la ajabu ni kuwa watu wengi 7 na wenzao lakini hujipata wakikimbia kuwalilia hali pindi tu 8 na maafa. Jamii yenze watu 9 utangamano hupiga hatua kwa urahisi.

1. A. awezalo B. awezavyo C. awezapo D. avezayo
2. A. wema B. njema C. jema D. mwema
3. A. Hamadi ni iliyio kibindoni
B. Kwa mwoga huenda kicheko kwa shujaa huenda kilio
C. Mkataa wengi ni mchawi
D. Imara ya jembe kaingoje shambani
4. A. : B. ; C. , D. -
5. A. ndio B. siyo C. sio D. sizo
6. A. wala B. ingawa C. japo D. bali
7. A. hujitenga B. huwatenga C. hukutenga D. humtenga
8. A. wangefikwa B. wamefikwa C. wakifikwa D. wanafikwa
9. A. wanaoudhamini B. wanaoithamini C. wanaoidhamini D. wanaouthamini

Hamu yangu ya kulielewa zaidi somo la kiswahili 10 nimwendee mwalimu 11 msaada. Nilimkuta 12 akisahihisha madaftari ya wanafunzi nikamwomba nafasi ya kunena naye. Alianza kwa kunifunza kutenga silabi katika maneno. Kwa mfano, neno **iliyojumlishwa** lina silabi 13. Pia, mwalimu aliniongoza kutambua vielezi kama vile: 14. Hivi sasa nimeweza kutumia tamathali za usemi kama sitiari ninapoandika insha. Mfano wa sitiari ni 15.

10. A. ndilo lililonifanya B. ndio ilionifanya C. ndicho kilichonifanya D. ndiyo iliyonifanya
11. A. wa B. kwa C. na D. katika
12. A. maliwtoni B. pambajioni C. majilisini D. handakini
13. A. 7 B. 13 C. 8 D. 6
14. A. gani, bora, laini
C. kiasi, tena, kwao
B. dhidi ya, mithili, lau
D. yule, kama, kando
15. A. Yakobo anatia akitoa
C. gari libbingirika bingiribingiri
B. Selemani ni lumbwi
D. miguu yangu imegomea safari

Kuanzia nambari 16 mpaka 30, chagua jibu

Iifaalo zaidi.

16. Chagua sentensi iliyotumia kiambishi **ka** kuonyesha kusudi la kufanya jambo.
- A. Baba alienda shambani akalima kutwa nzima.
B. Wavuvi wameenda baharini wakavue samaki.
C. Alipika chajio akapakua akala akalala.
D. "Jua limewaka sana msimu huu," akasema.
17. Ni jozi ipi iliyotoauti na nyingine?
- A. legeza - kaza B. nenda- rudi
C. tii - kaidi D. tulia - nyamaza
18. Andika ukubwa wa sentensi:
- Ndovu huyo ana mkonga mrefu.**
- A. Jidovu hilo lina jikonga refu
B. Dovu huyo ana mkonga mrefu
C. Dovu hilo lina konga refu
D. Jidovu hilo linakonga lirefu
19. Kipi ni kivumishi kilichoundwa kutokana na nomino?
- A. angalia - uangalifu
B. mwangaza - angavu
C. aminika - mwaminifu
D. ucheshi - kicheko
20. Mtu akitaka kupishwa njia husemajie?
- A. simile B. kunradhi
C. ashakum D. alamsiki
21. Tambua nomino za ngeli ya U -YA pekee
- A. wimbi, mawele
B. ugomvi, wasiwasi
C. ua, ufito
D. mabele, magonjwa
22. Nini maana ya sentensi '**Angalijua unakoishi angalikuja kukutembelea.**'
- A. Alikuja kukutembelea lakini hakuja unakoishi
- B. Kutojua unakoishi ndiko kulikomfanya asikutembelee
C. Licha ya kujua unakoishi hakuja kukutembelea
D. Akijua unakoishi atakuja kukutembelea
23. Chagua nahau iliyoambatanishwa ipasavyo na maana yake.
- A. Lilia ngoa - onea wivu
B. Vika kilemba cha ukoka - sema mtu kwa mafumbo
C. Tia mrija - kumpa mtu msaada
D. Mkono birika - kupenda kutoa msaada bila malipo
24. Tegua kitendawili: Chepesi chavunja hata majengo.
- A. jiwe B. upepo
C. nyundo D. kisu
25. Andika usemi wa taarifa wa sentensi:
Zela: Mwanangu, ukisoma kwa bidii utasaidia jamaa yetu kukabiliana na uchochole.
- A. Zela aliagizwa asome kwa bidii ili aisaidie jamaa yao kukabiliana na uchochole.
B. Zela alimwambia mwanawe kuwa akisoma kwa bidii atasaidia jamaa yao kukabiliana na uchochole.
C. Zela alimwambia mwanawe kuwa iwapo angesoma kwa bidii angesaidia jamaa yao kukabiliana na uchochole.
D. Zela aliambiwa kuwa iwapo angesoma kwa bidii angesaidia jamaa yao kukabiliana na uchochole.
26. Mkungu ni kwa ndizi lakini mkururo ni kwa _____.
- A. watoto B. nyota
C. waasi D. maembe

- 27. Chagua *kielezi* katika sentensi ifuatayo.**
- watoto watiifu na wapole aghalabu huwafurahisha wazazi wao.
- A. watiifu B. wapole
C. wao D. aghalabu
- 28. Ni maelezo yapi yaliyo sahihi?**
- A. Mbia ni mshirika wa kibiashara lakini bia ni kinywaji kinacholevya.
B. Vumba ni wayo wa mnyama lakini fumba ni harufu mbaya
C. Daka ni kushika kitu kilichorushwa lakini taka ni kutoa yai katika kiloaka.
D. Dhamana ni ubora wa kitu lakini thamani ni malipo atolewayo mtu ili apokee huduma.
- 29. Chagua sentensi changamano kati ya hizi.**
- A. Tuliwapelekeea.
B. Kasisi anaongoza ibada kanisani.
C. Tuliwakaribisha kwetu lakini hawakuja.
D. Daraja lililojengwa pale limeanza kutumika.
- 30. Ni vyema mtu kuridhika na kile ambacho amejaliwa kupata badala ya kuvitamani vyta wenzake.**
- Chagua methali inayoambatana na kauli hii.
- A. Mwenye shoka hakosi kuni.
B. Achanikaye kwenye mpini hafi njaa.
C. Bura yangu sibadili na rehani.
D. Mtumai cha ndugu hufa maskini.

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali 31-40

Bara la Afrika limejaliwa maliasili chungu nzima. Haya ni pamoja na mito, maanguko ya maji, wanyama pori, misitu, milima, madini na kadhalika. Si ajabu kwamba mabara mengi **hulihusudu** bara hili kutokana na ukiasi huu ambao wenyeji wake hawajaulalia wala kuuamkia. Je, kwa nini bara hili bado linaselelea katika lindi la ufukara licha ya ukiasi huo wote? Au ni yale ya kozi mwanamadada kulala njaa kupenda?

Ukosefu wa uongozi bora katika mengi ya mataifa haya ni kiini kimojawapo cha hali hii. Aghalabu, viongozi wengi huwa wamba ngozi wasiojali maslahi ya wakazi hata kidogo. Viongozi wa aina hii huchumia vibindo vyao tu bila kujali **uchochole unaowaguguna wakazi** wengine wa mataifa hayo. Viongozi wao hao hukwamilia madarakani huku wakitaka kutawala kwa miaka na dahari. Matokeo yake ni kudorora kwa hali ya kiuchumi katika mataifa husika.

Ukoloni mamboleo aidha umechangia kudhulumiwa kwa mataifa mengi kiuchumi. 'Misaada' hutolewa katika nchi hizi, huku masharti makali yakiwekwa ndiposa 'usaidizi' uweze kupatikana. Kati ya masharti hayo ni kwamba kampuni za kuchimba madini lazima zitoke katika mataifa ya wafadhili. Tujuavyo ni kuwa uso wa kufadhiliwa u chini na tangu hapo, wenyeji wa mataifa haya maskini huwa hawana lao ila tu kufuata maagizo yanayotolewa. Wakati mwingine viongozi **hupakwa mafuta viganjani** ili wapitishe sera zitakazoleta manufaa kwa wenyewe nguvu.

Elimu duni wanayopata wenyeji aidha hufanya viwanda viadimike kama wali wa daku. Katika hali hiyo, wenyeji hawana mahali pa kupeleka malighafi ila tu kuuza nje kwa bei ya kutupa. Hili nalo hutomelewa zaidi na wanunuzi wa bidhaa katika mataifa maskini ambao wana

kasumba kwamba chochote kiagizwacho kutoka ughaibuni ni bora kuliko kilichoundiwa nchini. Kwa hivyo, wachache wanaodiriki kuanzisha viwanda nchini huambulia patupu kwa kukosa wateja wa bidhaa zao. Lakini tukichunguza kwa kina tutapata kuwa hivyo viliviyotoka katika mataifa ya kigeni ni vya hali ya chini zaidi.

Viwango vya juu vya ushuru ni tatizo jingine sugu kwa wawekezaji wa humu nchini na wale wa kigeni. Jambo hili hasa ndilo husababisha gharama ya bidhaa zilizoundiwa nchini kuwa juu kuliko zile zinazotolewa nje. Serikali inapaswa kuwapunguzia mzigo huu wawekezaji ikiwa wanatarajiwa kukabiliana na ushindani wa bidhaa kutoka nje.

Ni muhimu wananchi wawachague viongozi waadilifu ambao wana maono ya kuyaokoa mataifa yao. Voingozi kama hawa wataanzisha miradi ya kuzalisha nguvu za umeme, kuchimba na kutumia madini, kulinda mbuga za wanyama na kuepuka misaada na mikopo inayoambatana na masharti kandamizi. Vijana nao wahimizwe kutilia maanani elimu yao ili waje kufaidika wao na mataifa yao kwa jumla.

Huu ni wakati mwafaka wa mwaafrika kujistahi Asipumbazwe na imani potovu kwamba ustaarabu hutoka tu uzunguni na kuwa chochote afanyacho mwaafrika ni ushenzi. Yafaa sisi wenyewe tubuni na kutumia vyetu; tukishajitosheleza tuwauzie wao hao wageni ili tupate pesa za kigeni.

31. Kulingana na aya ya kwanza, A. Maliasili ni utajiri unaopatikana pasipo na gharama yoyote.B. Afrika imezalisha maliasili kwa wingi kuliko mabara mengine.C. Maliasili ya kipekee hupatikana barani AfrikaD. Afrika imeendelea kiasi cha kuonewa gere na mabara mengi.	34. Misaada inayotolewa na nchi za kigeni, A. haijalisaidia bara Afrika kwa vyovyote vile.B. inakashifiwa kwa viwango vya juu vya riba.C. yote hutolewa kwa nia ya kulifaidi bara hili.D. Mara nyingi huandamana na masharti ya kuwadhulumu wafadhiliwa.
32. Viongozi wanalaumiwa katika kifungu kwa; A. ukosefu wa maarifaB. kutumia mabavuC. ubinafsi walio naoD. kutawala kwa muda mrefu	35. NI kweli kusema kuwa; A. mtu hujichagulia mwenyewe msaada atakaopataB. Kuwekewa vikwazo huwafanya wengi kukataa msaadaC. Mtu anapotaka hisani huwa kama mtumwa asiye na uhuruD. Msaada hauwezi kumsaidia mtu kuinuka kiuchumi
33. Kauli ‘<i>uchochole unaowaguguna wakazi</i>’ imetumia tamathali gani ya usemi? A. KinayaB. tashhisiC. sitiariD. chuku	

36. Hupakwa mafuta viganjani katika kifungu ni sawa na: A. kupumbazwa kwa maneno matamu B. kuhongwa C. kukashifiwa D. kutishiwa hali ya maisha 37. Imani potovu anayozungumzia mwandishi katika kifungu ni kuwa; A. viwango vya elimu vinavyotolewa ni vya chini. B. bidhaa bora ni zile zinazonunuliwa nje ya nchi. C. malighafi yanafaa kutumika katika viwanda vya nchi. D. malighafi yanayouzwa nje hayaleti faida ifaayo. 38. Kwa nini wawekezaji wanatatizika kuendesha shuguli zao nchini? A. Ushuru mkali nchini unawazuia kushindana na bidhaa zinazoagizwa kutoka nje.	B. Bidhaa kutoka nje ya nchi zinatozwa ushuru wa juu zaidi. C. Wamekosa maarifa ya kuendesha shuguli zao ipasavyo. D. Nchi nyingi hazina nafasi zifaazo za kutumiwa na wawekezaji. 39. Mwito wa mwandishi wa makala haya kwa mwaafrika ni kuwa; A. ajiheshimu na kuwajibika ipasavyo B. aachane kabisa na ustaarabu wa kigeni C. atumie rasilimali zake kikamilifu chochote kisitoke nje D. abadili mtindo wa kufanya mambo ili aige ya kizungu 40. Neno ‘hulihusudu’ kulingana na muktadha lina maana ya A. kushangazwa na hali yake B. kujivunia hali yake C. kuvutiwa na hali yake D. kutamaushwa na hali yake.

Soma makala yafuatayo kisha ujibu maswali kuanzia nambari 41 mpaka 50

Mapuya alitembea taratibu, akapiga kisogo makazi yake kuelekea kwenye kituo cha karibu cha kibiashara. Makazi haya aliyoita kwake sasa yalishageuka mahame baada ya mkewe kuwachukua wanawe wawili akarudi kwao kijijini alikotoka. Mapuya mwenyewe alipatikana pale kwa nadra mithili ya kupatwa kwa jua. Kila siku, alikuwa kiguu na njia kusaka ugimbi ambao tangu hapo ulikuwa ada yake. Hata unadhifu na kutafuta lishe bora sasa ni mambo aliyoyatia kapuni kabisa. Ukimsaili kiini cha hali hii, jibu ni lile lile maisha hayana huruma kwake, ameenda nguu kabisa.

Siku hiyo, kinyume na ada yake, Mapuya alihisi hofu na ukiwa wa kipekee. Hakusita kujiuliza kiini cha hali hiyo kwani hakuwa mwanagenzi kamwe katika mchezo wa kupiga maji; kubugia kopo baada ya kopo. Alitulia kidogo nje ya banda mlimouziwa pombe tumbo likanguruma kumkumbusha kuwa nalo lilikuwa likidai haki yake. Hapo alijiambia kuwa hata kileo chenyewe ni halali ya tumbo kwa hivyo hana haja ya kujali. Mara hiyo akajitoma bandani kwa vishindo.

Mie ndani, Mapuya alijibanza kwenye kona, akawatazama waliokuwemo kana kwamba ndipo anawaona kwa mara ya kwanza. Mwenzake mmoja aliduwazwa na hali ya Mapuya, akapaza sauti akamwuliza, ‘Vipi leo mwenzangu ama huna chochote umekuja kurondea kama ilivyo ada?’ Wateja wengine mie bandani walivunjika mbavu huku moyo ukimwuma

Mapuya kama aliye pigwa mshale wa sumu. Alivuta taswira akaiona hali yake ya kisogoni hadi kufikia hapo. Akajuta na kusikitika. Kwa hakika maisha yalikuwa yamempiga dharuba kali kiasi kisichosemeka.

Aliyakunjua maisha yake akaona siku zile alipokuwa akifanya kazi katika shirika moja la kuuza mitambo ya kielektroniki. Siku hizo, alivalia suti nadhifu zilizopigwa pasi zikanyoka mithili ya mwanzi. Mshahara wake ulikuwa wa kugugumiwa mate. Hili hasa lilitokana na kisomo chake kilichompa wadhifa wa juu katika shirika hilo. Alikuwa na kilakitu. Wanawe walosomea katika shule za kifahari. Mkewe alipaliliwa vyema kwa mavazi na mitindo aali ya nywele. Majirani walimwonea gere nao wanawe wakamwonea fahari.

Magwiji wa lugha waliamba kuwa pavumapo palilie si kazi kudamirika. Maisha yalipozidi kumtononokea Mapuya, alipata starehe mpya ya vimeo na disk. Kwake, aliona hii ni njia mwafaka ya kulifuta jasho lake. Polepole, alianza kuzama kwenye kinamasi mzimamzima. Ulevi wake ulipokidhiri, wasimamizi wake walimwonya mara kadhaa. Hatimaye akaambiwa **shirika hilo alone paa**.

Baada ya kumwaga unga, shida zilimwandama Mapuya akaingilia uraibu wa pombe haramu ili kujipurukusha. Hivi ndivyo alivyojipata katika hali yake hii. Wakati haya yalipokuwa yakimpitia Mapuya akilini, alisikia mayowe makali kutoka kwa walevi mle bandani. Awali alidhani ni utani lakini mayowe yalipoongezeka huku wengine wakianguka na kutokwa povu midomoni ndipo alipoielewa nususi ya mambo. Dakika chache baadaye, wawili walikata roho wachache wakapofuka huku manusura wakibaki katika hali mahututi.

Baada ya kushuhudia hali ile, Mapuya alinyanyaaka akachapuka chapuchapu kuelekea manzilini. Akilini alijikumbusha kauli ya wahenga kwamba, **Fisi akimla mwele, mzima funga mlango**. Aliamua kutupa jongoo na mti wake. Ingebidi atafute kazi angaa ya kijungujiko almradi iwe halali. Ikiwezekana, angemwendea mkewe amwangukie miguuni angaa ainusuru aila yake kabla mambo hayajaharibika kabisa.

41. Chagua maelezo yaliyo sahihi. A. Mapuya na aila yake waliishi katika mahameB. Mapuya alifanya kazi katika kituo cha kibiashara hapo karibuC. Mapuya alikuwa akishiriki ulevi wa pombe kila sikuD. Mapuya aliingilia ulevi pindi tu shida zilipomkabili	42. Madhara ya pombe kulingana na kifungu hiki ni, A. Kukosa kula na ubovu wa mavaziB. kuwa kiguu na njia, kukata tamaaC. kuathirika kiafya, ukosefu wa mavaziD. kukosa kuwajibika,kusambaratika kwa familia

- 43.** Mnamo siku ya tukio;
- A. Mapuya alikuwa na uhakika kuwa mambo yangeenda mrama
 - B. Huzuni ya Mapuya iliongezeka kwa kuachwa na mke
 - C. Mapuya alikosa utulivu akashindwa hata kutembea
 - D. Hisia za Mapuya zilikuwa kinyume na jinsi alivyozoea
- 44.** Kwa nini Mapuya aliamua kutokula chakula?
- A. Kwa maoni yake, pombe ingemshibisha kama chakula
 - B. Hakuwa na pesa za kununulia chakula chochote
 - C. Ulevi aliozoea ulimmalizia hamu ya chakula
 - D. Hakuwa na wakati wa kula kwani alikuwa ulevini wakati wote
- 45.** Ni kweli kuwa Mapuya,
- A. alikuwa afisa wa ngazi ya juu zaidi kazini
 - B. awali aliwajibika katika kutunza familia
 - C. alipikiwa majungu na wakubwa wake akafutwā kazi
 - D. aliacha kazi kwa hiari ili ashiriki ulevi
- 46.** Mambo yafuatayo yanaonyesha jinsi Mapuya alivyokuwa na maisha mazuri **ila**,
- A. suti nadhifu zilizopigwa pasi
 - B. mshahara wa kugugumiwa mate
 - C. shirika lillouza mitambo ya kielekroniki
 - D. wanawe kusomea katika shule za kifahari
- 47.** Maana ya **shirika hilo** alone paa ni kuwa;
- A. alionywa dhidi ya ulevi
 - B. alifikuzwa kazini
 - C. alikumbushwa majukumu yake
 - D. alitazama paa la shirika
- 48.** Aya ya **sita** inadokeza kuwa;
- A. Mapuya alishiriki ulevi haramu ili kujisahaulisha madhila yake
 - B. ulevi uliwafanya wenzake Mapuya wapige mayowe
 - C. kushuhudia madhara ya wenzao kuliwafanya wengi wachanganyikiwe
 - D. kuongezeka kwa mayowe kuliwafanya wengi wakate roho
- 49.** Methali '**Fisi akimla mwele, mzima funga mlango**' inatuhimiza;
- A. wenzetu wakifikwa na shida tuijandae kwa zizo hizo
 - B. wengine wanapohasirika tushukuru kwa kunusurika
 - C. udhaifu wa wenzetu uwe njia yetu ya kujitetea
 - D. wenzetu wakiingia taabani tuweke mikakati bora ya kujilinda
- 50.** Kulingana na kifungu hiki;
- A. Mapuya aliamua kufanya kazi yoyote hata kama haikubaliki
 - B. Mapuya ameamua kuyarekebisha makosa yake kwa vyovyote vile
 - C. Mapuya ameshindwa kabisa kukabiliana na hali yake
 - D. Mapuya yuko radhi kufanya kazi yoyote inayohitaji nguvu nyingi